

BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARINING IJODIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA STEAM INTEGRATSIYASINING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Xalilova Barno Toirovna

Pedagogika fanlari falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining ijodiy kompetentligini rivojlantirishda STEAM integratsiyasining didaktik imkoniyatlari tahlil qilinadi. STEAM yondashuvi asosida fanlararo integratsiyani ta‘minlash, loyihaviy va muammoli ta‘lim texnologiyalaridan foydalanish hamda faol o‘quv muhitini yaratish orqali bo‘lajak o‘qituvchilarning kreativ fikrlashi rivojlantirilishi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: STEAM integratsiyasi, ijodiy kompetentlik, bo‘lajak o‘qituvchi, boshlang‘ich ta‘lim, fanlararo yondashuv.

KIRISH

Zamonaviy ta‘lim jarayonida boshlang‘ich sinf o‘qituvchisidan faqatgina bilim beruvchi emas, balki ijodkor, innovatsion fikrlovchi va ta‘limni integratsiyalashgan holda tashkil eta oladigan mutaxassis bo‘lish talab etilmoqda. Shu sababli bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining ijodiy kompetentligini rivojlantirish masalasi pedagogik ta‘limning ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda. Mazkur jarayonda STEAM integratsiyasi ta‘lim mazmuni va metodlarini yangilash, fanlararo aloqalarni kuchaytirish hamda ijodiy fikrlashni faollashtirish uchun keng didaktik imkoniyatlarni yaratadi [1].

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Ijodiy kompetentlik bo‘lajak o‘qituvchining pedagogik vaziyatlarni yangicha talqin qilish, muammoli masalalarga noodatiy yechim topish, o‘quvchilarni ijodiy faoliyatga jalb etish va ta‘lim jarayonini samarali tashkil eta olish qobiliyatlarini o‘z ichiga oladi. STEAM integratsiyasi ushbu kompetentlikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim didaktik vosita bo‘lib, fan, texnologiya, muhandislik, san‘at va matematika elementlarini yagona pedagogik tizimga birlashtiradi. Bu esa bo‘lajak o‘qituvchilarda kompleks, tizimli va ijodiy tafakkurni shakllantirishga yordam beradi.

STEAM integratsiyasining muhim didaktik imkoniyatlaridan biri fanlararo bog‘liqlikni ta‘minlashdir. An‘anaviy ta‘limda fanlar alohida o‘qitilgan bo‘lsa, STEAM yondashuvida ular o‘zaro uyg‘unlashgan holda taqdim etiladi. Bu holat bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilariga bilimlarni yaxlit holda idrok etish, ularni real hayotiy vaziyatlar bilan bog‘lash imkonini beradi. Natijada talabalar bilimlarni faqat eslab qolmay, balki ularni amaliyotda qo‘llash va ijodiy qayta ishlashga

o'rganadilar [2].

NATIJALAR

Loyihaviy va muammoli ta'lim texnologiyalari STEAM integratsiyasining asosiy didaktik mexanizmlaridan hisoblanadi. Bo'lajak o'qituvchilar loyihalar ustida ishlash jarayonida muammolarni aniqlaydi, g'oya ishlab chiqadi, rejalashtiradi va yakuniy mahsulotni yaratadi. Ushbu jarayon ijodiy kompetentlikning muhim tarkibiy qismlari bo'lgan mustaqil fikrlash, ijodkorlik, muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bundan tashqari, loyiha natijalarini taqdim etish bo'lajak o'qituvchilarning nutq madaniyati va refleksiv fikrlashini shakllantiradi.

STEAM integratsiyasi asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar didaktik jihatdan faol o'quv muhitini yaratishga xizmat qiladi. Bunday muhitda bo'lajak o'qituvchilar tajriba o'tkazish, modellashtirish, dizayn yaratish va san'at elementlaridan foydalanish orqali bilimlarni o'zlashtiradilar. Faoliyatga asoslangan ta'lim jarayoni talabalarning qiziqishini oshirib, ularni ijodiy izlanishga undaydi. Natijada o'qituvchilik kasbiga bo'lgan motivatsiya kuchayadi va kasbiy o'sishga zamin yaratiladi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish STEAM integratsiyasining didaktik imkoniyatlarini yanada kengaytiradi. Raqamli vositalar, interaktiv platformalar, virtual laboratoriyalar va ta'limiy ilovalar orqali bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotda sinab ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning raqamli savodxonligi bilan bir qatorda ijodiy kompetentligini ham rivojlantiradi [3].

STEAM integratsiyasining yana bir muhim didaktik jihati refleksiya va baholash jarayonining samarali tashkil etilishidir. Mashg'ulotlar yakunida o'z faoliyatini tahlil qilish, o'z-o'zini baholash va o'zaro baholash jarayonlari bo'lajak o'qituvchilarda tanqidiy va ijodiy fikrlashni uyg'unlashtiradi. Refleksiya orqali talabalar o'z yutuq va kamchiliklarini anglab, kelgusida o'z kasbiy faoliyatini takomillashtirish yo'llarini belgilaydilar.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy kompetentligini rivojlantirishda STEAM integratsiyasi keng didaktik imkoniyatlarga ega. Fanlararo integratsiya, loyihaviy faoliyat, faol o'quv muhiti, raqamli texnologiyalar va refleksiv yondashuvlarning uyg'unligi bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirib, ularni zamonaviy ta'lim talablariga mos, innovatsion va raqobatbardosh pedagog kadrlar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi. Ushbu didaktik imkoniyatlardan samarali foydalanish boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega [4].

XULOSA VA MUNOZARA

STEAM integratsiyasi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy kompetentligini rivojlantirish uchun samarali didaktik asos bo'lib xizmat qiladi. Fanlararo yondashuv, loyihaviy faoliyat va raqamli texnologiyalarning uyg'unligi

talabalarning kreativ fikrlashi va kasbiy tayyorgarligini oshiradi. Refleksiya va baholash jarayonlarining tizimli tashkil etilishi esa o'qituvchilarning kasbiy o'sishini ta'minlaydi. Natijada STEAM integratsiyasi zamonaviy boshlang'ich ta'lim uchun ijodiy va innovatsion pedagog kadrlarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Azizxo'jayev N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2018. – 220 b.
2. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M. Kasbiy kompetentlik asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017. – 256 b.
3. Yo'ldoshev J.G., Yo'ldosheva G.Yu. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2019. – 184 b.
4. Xodjayev B.X. Oliy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent: Fan, 2020. – 198 b.